

OBUKA ZA OPŠTENARODNU ODBRANU ŠTRUKTURA VAN ORUŽANIH SNAGA

U eventualnom ratu koji bi naša zemlja bila prisiljena da vodi bili bi obuhvaćeni svi ljudski, materijalno-tehnički i drugi potencijali zemlje. Tako reći celokupno, fizički i psihički sposobno stanovništvo, bilo bi, na odgovarajući način, angažovano u oružanoj borbi i drugim oblicima borbe i otpora, i na raznim poslovima i zadacima koji omogućavaju aktivno vođenje opštenarodnog odbrambenog rata. Taj rat za nas bi bio totalan i zbog toga što bismo ga vodili svuda i na svakom mestu, svim snagama i sredstvima, odlučno i beskompromisno, do konačne pobeđe, zbog čega priprema zemlje za opštenarodnu odbranu mora da obuhvati sve društvene strukture — oružane snage, državne organe, društveno-političke i druge organizacije, sve društvene delatnosti, privredu, civilnu zaštitu, celokupno stanovništvo (svih uzrasta i oba pola) i omladinu posebno. Sveobuhvatna priprema naroda za opštenarodnu odbranu u isto vreme podrazumeva i obučavanje i osposobljavanje i svake kategorije stanovništva posebno — u skladu sa načinom angažovanja u opštenarodnom odbrambenom ratu. U stvari, sveobuhvatna priprema stanovništva za opštenarodnu odbranu putem obuke predstavlja jedno od strategijskih pitanja iz domena naših ukupnih priprema, a stepen obučenosti — jedno od značajnijih merila borbene gotovosti društva za odbranu.

Pravo i obaveza svakog našeg građanina da brani zemlju od neprijatelja sankiconisano je u Ustavu SFRJ i precizirano u Zakonu o narodnoj odbrani. Ono, u isto vreme, znači pravo i obavezu svakog građanina da se blagovremeno obuči i osposobi za izvršavanje tog časnog zadatka — da brani zemlju od neprijatelja, čime se i značaj tog opštedruštvenog zadatka uvećava.

Napori za što blagovremenije, potpunije i efikasnije obučavanje i osposobljavanje za vođenje opštenarodnog odbrambenog rata u osnovi su u nas usmereni na:

- a. idejno-političke, moralne i psihološke pripreme;
- b. vojno-stručno osposobljavanje za uspešno vođenje oružane borbe i svih drugih oblika borbe i otpora; i
- c. stručno-specijalističko osposobljavanje naroda za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu i zaštitu od dejstva savremenih borbenih sredstava, elementarnih nepogoda i nesreća većih razmera, s ciljem da svaki građanin bude obučen i osposobljen da može izvršavati zadatke opštenarodne odbrane u sferi svoje profesionalne orijentacije i u skladu sa njegovim mestom i ulogom — ratnim rasporedom u ratu.

Sve to se sprovodi putem jedinstvenog, sveobuhvatnog, celovitog sistema vaspitanja, obučavanja i osposobljavanja za opštenarodnu odbranu, pri čemu se polazi od principa:

— da se obučavanje zasniva na jedinstvenoj koncepciji opštenarodne odbrane i, posebno, na jedinstvenoj strategiji oružane borbe;

— da se obukom obezbedi pripremljenost i obučenost za najtežu varijantu rata, posebno za vođenje kombinovanog oblika oružane borbe u najtežim uslovima;

— da se svaka kategorija stanovništva tako osposobi da čini jedinstvenu celinu u ukupnom angažovanju društvene zajednice u ratu, čime i njeno obučavanje takođe mora činiti jednu celinu; i

— da se pripremanje, obučavanje i osposobljavanje naroda (svih uzrasta i oba pola), u osnovi, sprovodi prema jedinstvenim nastavnim programima, pri čemu programi obuke i organizacija obučavanja moraju garantovati osposobljenost svake strukture stanovništva u skladu sa načinom njihovog angažovanja u ratu, i programski se naslanjati jedni na druge, i to tako da se naredni nastavljaju tamo gde su prethodni završeni.

Sistem obuke za ONO predstavlja celinu koju čine:

- obuka u jedinicama oružanih snaga;
- obuka omladine;
- obuka kadrova van oružanih snaga;
- obuka jedinica, službi i štabova civilne zaštite, i
- obuka posebne kategorije stanovništva.

Jugoslovenska narodna armija organizuje i sprovodi obuku za oružane snage u celini. Njen sistem obuke čini okosnicu priprema i obuke za oružanu borbu i svih struktura izvan oružanih snaga, a obuke omladine za njeno aktivno uključivanje u oružanu borbu.

JEDINSTVEN I CELOVIT SISTEM VASPITANJA I OBUKE OMLADINE

Obrana i zaštita tekovina naše revolucije i samoupravnog socijalističkog razvitka su najnačajniji zadaci mlade generacije i predstavljaju njene najdublje interese. Svojom mladošću i vitalnošću, socijalističkim opredeljenjem, osećanjem odgovornosti za budućnost zemlje, borbenošću, spremnošću na napore i žrtve, obrazovnim nivoom i svim drugim osobinama, mlada generacija naše zemlje je najmasovniji i najdinamičniji činilac opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. U tome su joj svetao primer i snažan podsticaj iskustva omladine svih naših naroda i narodnosti u NOR-u, žrtve koje je ona podnela, podvizi koje je izvela, rezultati borbe za koje se, sa starijim generacijama i komunistima na čelu, borila.

Nadahnuta primerom ratne i poratne generacije mladih Jugoslovena, vaspitana u duhu jugoslovenskog socijalističkog partiotizma i internacionalizma, najangažovanije uključena u sve društvene tokove, životno zainteresovana za razvoj socijalističkih samoupravnih društvenih odnosa, svesna da je socijalizam jedan od najširih svet-skih procesa i, neosporno, budućnost sveta — naša današnja omladina ispoljava spremnost i odlučnost da brani i odbrani tekovine revolucije — slobodu, nezavisnost, integritet i naš samoupravni socijalistički sistem.

Mesto, ulogu i način angažovanja naše omladine u opštenarodnoj odbrani opredeljuju: njeno mesto i uloga u našem samoupravnom socijalističkom društvu; koncepcija i doktrina opštenarodne odbrane; brojne i veoma izrazite psihofizičke mogućnosti omladine; opredeljenje, spremnost i odlučnost mladih iz svih naših socijalnih i nacionalnih sredina da se potpuno, intenzivno i samopregorno angažuju u odbrani zemlje, prevashodno u oružanoj borbi.

Prema svojim psihofizičkim i drugim mogućnostima, omladina se u odbrani zemlje može angažovati:

- u oružanoj borbi,
- u neoružanim oblicima borbe i aktivnog otpora,
- u civilnoj zaštiti, službi osmatranja, uzbunjivanja, obaveštavanja i javljanja, i
- u privrednom i društveno-političkom životu zemlje.

U zadnjih nekoliko godina SSNO je, zajedno sa svim drugim odgovornim društvenim subjektima, vrlo intenzivno radio na iznalaženju, utvrđivanju i uvođenju u život celovitog i jedinstvenog sistema obuke omladine za ONO. Razloga za to bilo je više, a svi oni

ukazuju da priprema omladine za ONO predstavlja jedno od najznačajnijih pitanja ukupne pripremljenosti društva za sopstvenu odbranu.

Pre svega, raniji programi, njihov sadržaj, organizacija i rezultati rada na vaspitanju i obučavanju omladine za ONO nisu bili u svemu u skladu sa našim društvenim potrebama, mogućnostima i zahtevima, kao ni u skladu sa mestom, ulogom i psihofizičkim mogućnostima omladine. Obuka nije bila dovoljno usmerena i sadržajna, nije davala potreban obim znanja i veština i nije bila organizovana na jedinstvenim osnovama.

Iskustva iz NOR-a nisu bila dovoljno prisutna u obuci omladine, naročito kada je reč o iskustvima i poukama proisteklim iz masovnosti i uzrasta boraca NOR-a. To je bilo sve neprihvatljivije, jer su psihofizičke mogućnosti, motivisanost i odlučnost omladine da brani zemlju — uz dobru obučenost — ogromne. U Jugoslaviji danas samo muške omladine uzrasta od 16, 17 i 18 godina (dakle godišta koja su bila najmasovnija u NOR-u) ima oko 550.000, i to u psihofizičkom smislu potpuno sposobnih mladića, a tom broju treba dodati i oko 150.000 studenata koji će vojni rok služiti tek od 23. do 28. godine života. Ta masa od oko 700.000 omladinaca bila je nedovoljno obučena za oružanu borbu. Takve se snage ne odriču ni zemlje sa znatno većim ljudskim potencijalom.

Savezni sekretar za narodnu odbranu je juna 1975. godine utvrdio osnove za vaspitanje, obučavanje i osposobljavanje omladine za ONO, koje, u stvari, predstavljaju jedinstven i celovit sistem. Taj utvrđeni, jedinstven i celovit sistem vaspitanja, obrazovanja i osposobljavanja omladine zasnovan je na idejnim stavovima SKJ, posebno na odlukama Treće konferencije i Desetog kongresa SKJ; na idejnim i programskim osnovama pripreme mladih za ONO i društvenu samozaštitu koje su utvrdili Predsedništvo SFRJ i Predsedništvo CK SKJ; i na koncepciji i doktrini ONO, posebno na strategiji oružane borbe.

Opšti — osnovni cilj koji treba postići oživotvorenjem tog sistema jeste da se omladina moralno-politički, psihofizički, stručno i, posebno, vojnostručno tako pripremi i osposobi da može uspešno izvršavati sve zadatke ONO, prvenstveno u oružanoj borbi. To se postiže celokupnim vaspitno-obrazovnim i drugim aktivnostima i obučavanjem omladine prema posebnim sadržajima iz odbrane i zaštite, te obučavanjem iz vojnih znanja i veština.

Sistemom su utvrđeni jedinstveni i posebni ciljevi i zadaci obučavanja i vaspitanja omladine oba pola za uzrast do 15 i od 16 do 18 godina, te davanja posebnih vojnih znanja i izgrađivanja veštine kod

muške omladine uzrasta 17 godina, kako bi se osposobili za uspešno uključivanje u oružanu borbu. Utvrđeni su ciljevi i zadaci obuke studentske omladine oba pola, pri čemu se, prevashodno, obezbeđuje da se to čini u skladu sa njihovom profesionalnom orijentacijom, u toku studija, i to tako da mogu uspešno, u svojoj struci, izvršavati zadatke ONO u miru i primeniti stečena stručna znanja u ratu. Pored tog, opšteg zadatka, studente — muškarce treba obučiti i osposobiti u vojnim znanjima i veštinama u takvom stepenu da se svi mogu uključiti u oružanu borbu, podrazumevajući osposobljenost koja će im omogućiti uspešno uključivanje u jedinice oružanih snaga odmah nakon završene obuke. Studente medicine, stomatologije, farmacije, veterine, unutrašnjih poslova, pomorskih i pilotskih škola treba, pak, obučavati za dužnosti koje će, po prirodi svog profesionalnog poziva, izvršavati u ratu.

Osnovne karakteristike sistema jesu: omladina za ONO se obučava prema uzrastu i u skladu sa njenim psihofizičkim mogućnostima i načinom angažovanja u ONO (tri dela — jedna celina: do 15 godina, od 16 do 18 godina i studenti); vaspitanje i obučavanje omladine za ONO ugrađeno je u naš ukupni sistem obrazovanja, uklapa se u njega, čini njegov sastavni deo i obuhvata sve aspekte — idejno-političke, moralne, psihofizičke, stručne i posebno vojnostručne; muška i ženska, školska i vanškolska omladina svih uzrasta organizovano se i na obaveznoj osnovi obučava za ONO; sve faze i stupnjevi obrazovanja (obučavanja) za ONO (prema uzrastima i mestu obučavanja) oslanjaju se i nadovezuju jedni na druge, programski se nastavljajući tamo gde su prethodni završili (od osnovne škole pa do obuke u JNA); na celokupnoj teritoriji SFRJ sadržaji nastavnih planova i programa su, na svim stepenima obučavanja, jedinstveni, a užbenici istovetni, što je obezbeđeno posebnim društvenim dogovorima između socijalističkih republika, socijalističkih autonomnih pokrajina, univerziteta i SSNO; obuka za sticanje posebnih vojnih znanja i veština za omladinu uzrasta 17 godina i studente prve godine organizuje se i sprovodi u omladinskim nastavnim jedinicama u organizaciji JNA.

Utvrđeni su i nosioci obučavanja: za programe koji se sprovode u školama svih vrsta i stupnjeva — odgovorni su samoupravni organi škola i obrazovni organi; obuku omladine koja ne pohađa srednje škole — organizuju, sprovode i za nju su odgovorni opštinski organi nadležni za poslove narodne odbrane; obuku za sticanje posebnih vojnih znanja i veština omladinaca uzrasta od 17 godina i studenata 1. godine — organizuje i sprovodi JNA. Pored toga, u vas-

pitanju i obrazovanju omladine za ONO značajnu ulogu imaju i društveno-političke, društvene, sportske, tehničke i druge organizacije, a i sredstva javnog informisanja.

CILJ OBUKE I REZULTATI KOJI SE POSTIŽU

Cilj vaspitanja i obučavanja omladine za ONO ima tri bitna aspekta: idejno-politički — vaspitati omladinu da svesno brani našu samoupravnu socijalističku zajednicu; moralni — uveriti omladinu u vrednost i realnost koncepcije ONO; stručni — osposobiti omladinu za izvršenje zadataka u ratu, u prvom redu za angažovanje u oružanoj borbi. Tako postavljenim sistemom vaspitanja, obučavanja i pripremanja za odbranu, postiže se to da je oko 700.000 mladića obučeno u takvom stepenu da se mogu angažovati u oružanoj borbi, a među njima je i oko 150.000 studenata koji će moći dobiti ratni raspored u jedinice OS odmah nakon završetka obuke, što znači 4 do 6 godina pre odsluženja vojnog roka. Uz to, sada je moguće da obuka u JNA, upravo osloncem na tako organizovanu obuku mladih pre dolaska na odsluženje vojnog roka, zadovolji najsavremenije zahteve, jer omladinci pre dolaska na odsluženje vojnog roka prolaze program od 350, a studenti od 590 nastavnih časova. Sama ta činjenica značajno utiče na podizanje borbene spremnosti jedinica JNA u periodu prijema regruta i u početnom periodu obuke. Stvoreni su realni uslovi da se u ratnim uslovima skрати obuka u nastavnim i dopunskim jedinicama i ubrza popuna ratnih jedinica. Nov sistem obuke je omogućio da se ratne jedinice regiona koji su iz bilo kojih razloga bili deficitarni vojnim obveznicima lakše popune obučanim omladincima. U krajnjem, celovitim sadržajem i organizacijom obučavanja omladine za ONO, naročito putem obuke za sticanje vojnih znanja i veština u organizaciji JNA, daje se velik doprinos ukupnim društvenim naporima na idejno-političkom i moralnom odgoju omladine, što je ocena svih društvenih faktora u nas. Uostalom, prva iskustva iz sprovođenja novog sistema obuke omladine potvrđuju realnost procena da je to jedan od najkrupnijih napora u oblasti ukupne pripreme društva za odbranu, u čemu Armija ima velike obaveze i odgovornosti.

Zakonom su utvrđene nadležnosti i obaveze svih društvenih faktora u sprovođenju sistema obuke omladine svih kategorija, i to pojedinačne i zajedničke: društveno-političkih zajednica, škola, univerziteta i zajednica visokoškolskih ustanova, armijskih organa — od

SSNO do komandi jedinica određenih za obuku omladine, štabova TO, zatim nadležnih organa za narodnu odbranu u socijalističkim republikama i pokrajinama, u opštinama, itd. Preciznost u utvrđivanju obaveza već je, na prvim koracima u sprovođenju celovitog sistema, pokazala velike prednosti, i to u svim fazama na njegovoj realizaciji i u svim poslovima — od vođenja evidencije do obezbeđenja naoružanja za vojnostručnu obuku. U najkraćem, svi organi i organizacije u oružanim snagama i u društvu imaju utvrđene odgovornosti za obučavanje i osposobljavanje omladine za ONO i oni su dužni da svoje obaveze i nadležnosti razrade i usklade sa idejnim stavovima SKJ, zakonskim propisima, međurepubličkim dogovorima o jedinstvenim osnovama obučavanja omladine, statutima i drugim aktima.

Zakonom su utvrđene i obaveze iz domena obuke omladinaca i studenata za sticanje vojnih znanja i veština, čije finansiranje osigurava federacija, odnosno SSNO. Zakonske odredbe savezni sekretar za narodnu odbranu je, na osnovi ovlašćenja, detaljno razradio u Pravilniku o organizaciji, sprovođenju i trajanju obuke omladine za sticanje vojnih znanja i veština, pri čemu je precizirao: da se to organizuje i sprovodi u određenim jedinicama JNA; da su njeni obveznici omladinici u kalendarskoj godini u kojoj navršavaju 17 godina, odnosno učenici srednjih škola u kalendarskoj godini u kojoj im se završava drugi razred škole — nezavisno od godina starosti, i studenti — muškarci u kalendarskoj godini u kojoj im se završava 1. godina studija; da obuka ukupno može trajati do 25 dana; da obveznici obuke nose vojničke uniforme sa posebnom oznakom i da se ponašaju prema posebnom uputstvu koje propiše načelnik Generalštaba JNA; itd.

U 1976. godini na obuku u jedinice — centre JNA pozvano je oko 50.000 studenata. Obuka je sprovedena u julu i avgustu. Obišli su je najviši vojni i republički rukovodioci, rektori i prorektori univerziteta, a i drugi istaknuti društveno-politički radnici. Prilikom tih obilazaka, koji su protekli u otvorenim razgovorima sa studentima i starešinama — nastavnicima i u prisustvovanju časovima obuke na vežbalištima i strelištima, zapaženo je da su političke, psihološke i organizacijske pripreme za ovu obuku na univerzitetima, u društveno-političkim zajednicama i u JNA — izvršene uspešno i da je uspeh postignut u obuci više nego dobar. Nedvosmisleno se pokazalo da je motivisanost studenata za ovu obuku dobra. Oni su se, gotovo bez iskustva, spremno odazvali toj obavezi i obuci pokazali izvanredne rezultate. Studenti naročito ističu human i drugarski od-

nos starešina, red, disciplinu, organizaciju života i rada, i veliku korist koju će imati od svega toga za organizovanje života na univerzitetu, a to ističu i profesori univerziteta i istaknuti rukovodioci koji su obišli ovu obuku. Kako je težište u celokupnom radu omladine — studenata dok se nalaze na obuci u jedinicama JNA na obuci iz vojnih znanja i veština, to je i celokupna organizacija njihovog života i rada podređena tom cilju. Bolji rezultati su postignuti tamo gde je izvršena dobra priprema starešina i gde je težište u obuci bilo na praktičnom radu, uz njeno dobro materijalno obezbeđenje. Tako su stečena iskustva koja će, sem ostalog, poslužiti za bolju organizaciju obuke u 1977. godini, kada se očekuje da će se na njoj naći preko 200.000 mladih građana.

U Osnovama za vaspitanje i obučavanje omladine za opštenarodnu odbranu, Pravilniku o organizaciji, sprovođenju i trajanju obuke omladine za sticanje vojnih znanja i veština, društvenim dogovorima o jedinstvenim osnovama obučavanja omladine za ONO u školama svih vrsta i stupnjeva i drugim aktima — utvrđene su obaveze i nadležnosti svih nosioca obuke i vaspitanja omladine za ONO. S obzirom na veličinu i značaj odgovornosti, precizirane su i međusobne obaveze, polazeći od činjenice da je sprovođenje sistema obuke omladine tako funkcionalno povezano da svaki nosilac rada zavisi od aktivnosti svih ostalih nosioca.

U celokupnom sistemu JNA je preuzela značajne obaveze, pri čemu njeno mesto i uloga u celini ovog zadatka proizlaze iz mesta i uloge Armije u ukupnim pripremama društva za odbranu zemlje. U suštini, u toj oblasti je razvijen vrlo složen, odgovoran i posebno značajan društveni posao na uspostavljanju celovitog sistema obuke omladine i, još uže, na vojnostručnom obučavanju studenata, pri čemu je značajno porastao ugled JNA i SSNO u društvu. Nakon prvih analiza iskustava, u SSNO se ceni da će delovanje i rezultati ovog sistema ubuduće zavisiti od doslednosti, istrajnosti i aktivnosti svih nadležnih društvenih činilaca, a pre svih Armije, zbog čega SSNO i zahteva da se komande, jedinice i pojedinci prema tom zadatku od posebnog društvenog interesa odnose što odgovornije, tim pre što sistem obuke omladine i nadležnosti i obaveze Armije u njemu u mnogo čemu čine novu oblast njene aktivnosti, zbog čega će biti potrebno izvesno vreme i određeno iskustvo da se pojedini organi SSNO i komande jedinica i ustanova JNA, društveno-političke zajednice i njihovi organi, a naročito organi za obrazovanje i za narodnu odbranu, adekvatno organizuju, pa i kadrovski ojačaju. Posao je veoma obiman i za SSNO i JNA nov, čime su i njihove obaveze i

odgovornosti veće. Reč je o oživotvorenju zadataka i ispunjavanju obaveza izuzetno značajnih ne samo za odbranu, već i za stabilnost zemlje. Poslovi na ostvarivanju tih zadataka po svojoj prirodi spadaju u domen rada SSNO i JNA, i oni će ostati njegovi nosioci, ali će se, na osnovi stečenih iskustava, širih saznanja i novih društvenih potreba, bolje i savremenije organizovati, efikasnije koristeći unutrašnje kadrovske i druge rezerve. To što će nove obaveze preuzeti i škole, univerzitet i organi za obrazovanje i narodnu odbranu, olakšaće poslove armijskim institucijama, ali ne i umanjiti potrebu za njihovom inicijativom i sve većom aktivnošću u razvijanju ukupnih aktivnosti na tom području.

OBUKA KADRA VAN ORUŽANIH SNAGA ZA OPŠTENARODNU ODBRANU

Pojam kadrovi van OS obuhvata sve kadrove u društvu koji se, van OS, nalaze na rukovodećim mestima od značaja za ONO: u organima uprave, društvenim službama, radnim i drugim organizacijama i sl. Uži pojam od ovog je kadrovi van OS od posebnog značaja za ONO, koji podrazumeva sve one kadrove koji se nalaze na dužnostima u organima i organizacijama koji su posebno značajni za opštenarodnu odbranu, a u okviru kojih deluje i kategorija kadrova koji su od posebnog značaja za oružanu borbu. Značaj tih kadrova s gledišta odbrane je izuzetno velik, jer su sposobnost i pripremljenost kadrova prevashodni uslov za uspešno funkcionisanje našeg celokupnog sistema opštenarodne odbrane i u miru i u ratu. Reč je o osposobljenosti rukovodećih i drugih kadrova, od najviših do najnižih, od federacije do mesne zajednice, da uspešno, stručno, umešno, racionalno i efikasno rukovode odgovarajućim organima i poslovima i u oblasti ONO. U stvari, blagovremena i potpuna obučenosť i pripremljenost tih kadrova za rad na zadacima ONO pretpostavka je za uspešno funkcionisanje sistema ONO.

U Zakonu o narodnoj odbrani utvrđene su obaveze i precizirana osnovna prava u obuci kadrova van OS za ONO. Glavni nosioci te obuke su — u vezi sa programiranjem, organizacijom, kadrovskim, materijalno-finansijskim i drugim obezbeđenjem, kao i odgovornosti — društveno-političke zajednice (socijalističke republike i pokrajine i opštine, odnosno federacija za njene organe), odnosno organi i organizacije društveno-političkih zajednica, radne i druge organizacije. Međutim, da bi se taj posao mogao odvijati organizovano, sadržajno, usmereno i racionalno, i da bi se u toj obuci obezbedio siguran uspeh — neophodno je da za tu obuku postoji odgovarajući

sistem, pa se, u skladu sa tim zahtevom, čine određeni napori i preduzimaju mere radi obučavanja i te kategorije kadrova, što, u skladu sa sve većim obavezama i oštrijim zahtevima koncepcije ONO, mora biti sve organizovanije, i delovati sve usklađenije i efikasnije.

Društvenim dogovorom o zajedničkim i jedinstvenim osnovama naučno-nastavnog rada iz oblasti opštenarodne odbrane na visokoškolskim ustanovama, utvrđeno je da se visokostručni kadrovi za rad na zadacima ONO obučavaju tokom redovnog školovanja i usavršavanja na fakultetima — univerzitetima. Ti kadrovi se, dakle, u osnovi obučavaju na univerzitetu, izučavanjem svih nastavno-naučnih oblasti, disciplina i predmeta u koje se ugrađuju sadržaji od značaja za ONO. Cilj je da se visokostručni kadrovi tokom redovnog školovanja osposobljavaju za obavljanje poslova ONO iz sfere njihove profesionalne orijentacije. Sadržaji nastavnih programa od značaja za ONO na svim visokoškolskim ustanovama su, prema stručnosti, jedinstveni za celu zemlju. Utvrđeni su od potpisnika društvenog dogovora, čime su postali obavezni, podrazumevajući, kasnije, prema prirodi radnih mesta, i dopunsku obuku, naročito kada je reč o rukovodećim kadrovima.

Školovanje i usavršavanje nastavnog kadra iz oblasti ONO u školama i kadra za rad na poslovima odbrane van oružanih snaga obezbeđuje se na posebnim smerovima fakulteta ONO. Otvoreno je 5 takvih fakulteta i u školskoj 1975—76 godini je na studije primljeno 550 studenata. Za narednu školsku godinu primiće se još toliko, s tendencijom povećanja dok se zadovolje potrebe oko 10.000 radnih mesta na kojima bi radili kadrovi tog profila. Kvalitetnim izborom kandidata, programom studija, visokim zahtevima u savlađivanju gradiva, itd., rešava se jedno od značajnih pitanja školovanja i usavršavanja profesionalnih kadrova za rad na poslovima ONO van oružanih snaga. S obzirom na sadržaj programa koji se izučava i širinu vojnih znanja i veština koje studenti tih fakulteta stiču, ukazuje se mogućnost da se deo svršenih studenata regrutuje i za popunu oružanih snaga, što ima širi društveni značaj.

Deo rukovodećeg kadra iz federacije i socijalističkih republika i pokrajina školuje se i tako što SSNO, u dogovoru sa organima u federaciji i republikama i pokrajinama, organizuje i sprovodi viši, jednomesečni, kurs pri Školi narodne odbrane, gde slušaoci stiču osnovna konceptijsko-doktrinarna znanja. To im omogućuje da sagledaju celokupni sistem ONO, što je jedan od uslova da u svojim organima mogu uspešno rukovoditi i poslovima na području ONO. Sličan, kraći, kurs organizuje i sprovodi Centar civilne zaštite SSNO, namenjen organima opština i radnih i drugih organizacija.

Socijalističke republike i pokrajine, odnosno njihovi organi i organizacije, zatim opštine, radne i druge organizacije — putem raznih kurseva i seminara, učešćem na vežbama i ratnim igrama, samostalno ili zajedno sa jedinicama oružanih snaga — takođe organizuju obučavanje svojih kadrova za rad na poslovima iz domena narodne odbrane.

Planirano je da se do 1977. godine izradi jedinstven sistem obuke kadrova za rad na poslovima i zadacima narodne odbrane u miru i ratu, čime treba da se razreše sva pitanja — definiše koji su kadrovi od značaja za ONO i u okviru toga koji su kadrovi od posebnog značaja za oružanu borbu; profilišu ti kadrovi i odredi stepen znanja i veština kojim treba da ovladaju; utvrde nastavni planovi i programi, različiti za pojedine strukture kadrova; utvrdi organizacija obuke; reše pitanja materijalnog, finansijskog i kadrovskog obezbeđenja, i dr.

OBUKA JEDINICA I SLUŽBI CIVILNE ZAŠTITE

Obuka obveznika štabova, jedinica i službi civilne zaštite ima izvanredan značaj i s gledišta ukupne pripremljenosti društva za ONO. Ta obuka se sastoji iz osnovne i dopunske; osnovna traje od 50 do 100, a dopunska 30 časova godišnje.

Nastavne planove i programe osnovne i dopunske obuke za obveznike, starešine i štabove civilne zaštite utvrđuje republički, odnosno pokrajinski štab civilne zaštite i OUR — kao osnovni nosioci organizacije i sprovođenja obuke. Oni programe obuke prilagođavaju stepenu obučenosti, specifičnostima teritorije i radne organizacije, i konkretnim zadacima koje će jedinice i štabovi izvršavati u ratu, ili u situacijama koje nastanu kao posledice elementarnih nepogoda i drugih nesreća širih razmera.

Obučavanje i osposobljavanje jedinica civilne zaštite organizuje se i izvodi prema vrstama jedinica civilne zaštite, zavisno od toga, da li su opšte ili specijalne namene. Pri tom se svi pripadnici jedinica civilne zaštite opšte namene obučavaju i osposobljavaju u svim disciplinama civilne zaštite (za spasavanje iz ruševina; za pružanje najnužnije prve pomoći povređenima; za lokalizovanje početnih i gašenje manjih požara; za izvođenje dekontaminacije ljudi, stoke i tehničkih sredstava). Pripadnici specijalizovanih jedinica se, pak, obučavaju i osposobljavaju za izvršavanje zadataka prema određenoj nameni (vatrogasna, prva medicinska pomoć, spasavanje, deaktiviranje ubojnih sredstava, RHBO i sl.).

Obučavanje i osposobljavanje starešina jedinica civilne zaštite je jedna od najvažnijih pretpostavki za punu sposobnost civilne zaštite, jer je njihova osposobljenost i izvežbanost preduslov za efikasno rukovođenje jedinicama civilne zaštite u akcijama zaštite i spasavanja. Osnovna obuka starešinskog kadra civilne zaštite sprovodi se redovnim školovanjem tih kadrova za njihovu profesionalnu opremljenost, dok se dopunska obuka (usavršavanje) za obavljanje konkretnih dužnosti u jedinicama civilne zaštite sprovodi putem seminara i kurseva koji se organizuju u mesnoj zajednici, organizaciji udruženog rada i opštini. Za neke kategorije starešina kursevi i seminari se organizuju i na nivou socijalističke republike ili pokrajine, odnosno u Centru za civilnu zaštitu SSNO, naročito kada je reč o komandantima združenih odreda civilne zaštite.

Obučavanju i osposobljavanju štabova civilne zaštite takođe se poklanja velika pažnja. U Centru za civilnu zaštitu SSNO organizuju se seminari i tečajevi za komandante civilne zaštite, načelnike štabova i druge profile stručnih kadrova iz opštinskih štabova civilne zaštite. Težište u obuci tih kadrova, izraženo u nastavnim planovima i programima i u procesu izvođenja obuke, ostvaruje se njihovim osposobljavanjem za operativno-štapske funkcije, na kojima organizuju i pripremaju civilnu zaštitu za rad i u ratnim uslovima. I pored zapaženih rezultata u obuci jedinica, štabova i službi civilne zaštite, postavljaju se novi, veći zahtevi, naročito u vezi sa obukom koja je od značaja za oružanu borbu, zbog čega je neophodno utvrditi njene jedinstvene osnove.

OBUČAVANJE I OSPOSOBLJAVANJE POSEBNE KATEGORIJE STANOVNIŠTVA

Pod pojmom posebna kategorija stanovništva podrazumevaju se građani oba pola koji nisu obuhvaćeni drugim oblicima obuke za odbranu i zaštitu. Ona je, prema svom sadržaju i ciljevima, sastavni deo opšteg celovitog sistema obuke za opštenarodnu odbranu van oružanih snaga i sastoji se iz osnovne i dopunske obuke.

Cilj obučavanja i osposobljavanja tog dela stanovništva za opštenarodnu odbranu u osnovnoj obuci jeste da se stanovništvo moralno-politički i psihološki pripremi i stručno osposobi za izvršavanje zadataka ONO u miru i ratu u skladu sa njegovim mestom, ulogom, zadacima i načinom angažovanja u opštenarodnoj odbrani. Putem osnovne obuke stanovništvo treba obučiti i osposobiti za: aktivnu odbranu; pružanje svih oblika otpora; sprovođenje mera ci-

vilne zaštite — zaštitu od raznih borbenih sredstava, elementarnih nepogoda i nesreća većih razmera; pružanje prve pomoći sebi i drugim povređenim i obolelim licima; shvatanje koncepcije opštenarodne odbrane i dr. Od dopunske obuke se zahteva da se stanovništvo upozna sa novim dostignućima tehnike i zaštite i da se pomoću nje osveže već stečena znanja.

Obuka stanovništva za opštenarodnu odbranu utvrđena je Zakonom o narodnoj odbrani. Postavljena je na obaveznoj osnovi i obuhvata uzrast od 15 do 60 godina za muškarce, odnosno do 55 godina za žene.

Osnovna obuka traje do 30 nastavnih časova ukupno, a dopunska do 10 časova godišnje. Nastavne planove i programe i organizaciju te obuke utvrđuju nadležni organi republika i pokrajina, a obuku sprovodi opština. Zbog značaja te obuke i potrebe da se stalno usavršava i osavremenjuje u SSNO se pripremaju jedinstvene osnove ove obuke.

Sem navedenih oblika u sistemu obuke struktura van OS u celini, postoje i drugi, takođe značajni sa stanovišta obučavanja za ONO. Društveno-političke, društvene, sportske i druge organizacije, radne organizacije, sredstva javnog informisanja i publicistike — takođe imaju svoje programe aktivnosti u oblasti ONO. Ti programi i planovi stalno se noveliraju, obezbeđujući sve više stepene organizovanosti, potpunije sadržaje, poštovanje discipline i upornosti u njihovoj realizaciji. U najkraćem, usvojeno je nekoliko sistema i podsistema obuke za ONO i svi oni odražavaju koncepciju i doktrinu ONO i ostvaruju se na jedinstvenim osnovama. Zbog toga je i dogovoreno da se u što skorijem roku razradi celovit i jedinstven sistem obuke, koji će imati svoje podsisteme. U suštini, on kao takav već postoji, istina parcijalno rađen, zbog čega preostaje da se sve to ugradi u celinu i, prema potrebi, uskladi, popravi i dopuni.